

ETH DIARI

Numerò 21
Dimenge 31 de gèr 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

JA I A 7.000 ALEVINS DE TRUÈITES ENA PISCIFACTORIA DE LES

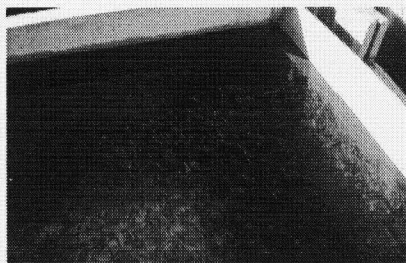

AGUESTA SETMANA AN COMENÇAT ES PRÒVES D'AJUSTAMENT TECNIC DERA GRANJA DE PEISHI DE LES, TAMB ER ACUElh DERA PRUMÈRA PARTIDA DE PEISHI

Ues truèites, que fòrça d'eres non hèn ne cinc centimètres de longada, se botgen inquietes en ua des quate piscines d'acuelh e de primèr engreish dera Piscifactoria de Les, o granja de Les coma popularament se la coneish ena blaga politica, atau com era *accion-de-govèrn-de-mès-valor* deth baile Medan (es sarcastics de torn an arrenhut a caracterisar Medan com er alcalde que pòrte un peish dejós eth braç, en tot hèr ua comparança tamb es mainatjons qu'arriben en mon tamb un pan jos eth braç).

Perque, certanament, aguesta piscifactoria, a despriet d'èster d'ua empresa privada, a agut uns avaladors e possaires d'excepcion com son er actuau equip de govèrn der Ajuntament de Les. Era vertat totun ei que **ETH DIARI**, aqui a on a entenut mès lauances entara Piscifactoria de Les ei ena administracion catalana dera Generalitat. En madeish

produís electricitat e se profite energia, en aguest cas produsint calor que s'aplique entà arténher aigua cauda. Aguesta electricitat la crompe FECSA, en ua crompa qu'ei regulada per lei e qu'ei obligada a hèc. Era dusau installacion ei formada pes quate **piscines de recepcion** entath peish alevin, tot e qu'ara sonque i a estajants en ua.

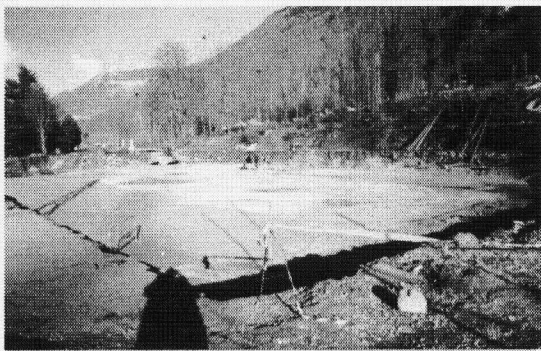
Cada piscina a ua longada de 25 mètres, ua amplada de 3 e ua prigonditat de mètre e mie. Era tresau installacion seràn es

piscines granes, que poderien èster prèstes en mes de hereuèr. E fin finau era installacion dera quau se n'apraie era bastida, qu'ei era **planta de transformacion** a on se harà er envasat finau.

Eth procès

Obviament, era infraestructura e totes es installacions son es qu'articulen eth procès. Actuaument, e d'aciu que ges era noticia d'aué, s'an portat 7.000 alevins de truèita qu'an estat plaçades en ua piscina des petites entà començar eth sòn engreishement, mès sustot, ara se i an plaçat es peishets entà provar eth cabau d'aigua e eth nivèu de temperatura qu'aurà d'auer era aigua dera piscina. Rebrembam qu'era aigua en arriu ei de 4 a 5 grads, qu'actuaument ena primèra piscina ei d'uns 12 o 13 grads e en futur a d'èster de 15 a 18 grads.

Ei importanta era qüestion dera temperatura dera aigua, e en açò Les ei pionèra en Catalonha e en Estat espanhòu, perque era temperatura hè auançar er engreish deth peish e, obvia-

Terren a on se bastiràn es piscines granes

ment, augmente era sua rendabilitat. Atau, per exemple, en aigua cauda ei de besonh era mitat deth temps entà engrossir un peish de çò que cau en aigua heireda.

Era dusau fasa son es piscines granes d'engreishement. Era pròva se hè tamb truèites, mès eth peish que se vò criar en futur serà era pèrca, un salmonid que creish en aigües termaus e tanben en arriu Nil. Ei previst que se'n criaràn 300 tones per an.

Era tresau fasa ei er envasat. Eth peish se premanís límpio e en longuets ena planta de transformacion. Ei friorizat, que non vò pas d'ider congelat, e posteriorament ei comercializat coma producte fresc.

Era piscifactoria e es lòcs de treball

Es defensors dera Piscifactoria expressen t a m b e m f a s i a qu'aguest tipe d'empresa crèe nau

lòcs de treball, ath delà d'èster bèth un d'aguesti lòcs de grana qualificacion, e tanben bilance era auferita e demanda de lòcs de Vielha, en tot possibilitar de dar lòcs solids a gent dera zona. De moment, totun açò, i a bèth lòc plan qualificat a on trabalhen profesionaus de dehòra, mès en generau se daurissen possibilitats entara gent deth país. S'actuaument i a curbides quate places entre enginhèrs, gent de manteniment e contròtle, e tecnicos en sector dera biologia, quan se dauriquen es autes installacions seràn de besonh de 20 a 25 persones mès entà aucupar naui lòcs de treball.

Era inversion, er Ajuntament e eth sector privat

Garona Vèrda ei era empresa privada qu'entèste eth projècte. Ei ua empresa participada per un grop francés e un d'american. Tanben i auem ua empresa plaçada en Lhèida qu'ei *Truchas del Cinca*. Er Ajuntament de Les a estat eth canalizador de toti es esfòrci primèrs entà amiar era operacion e entà hè-la viabla economicament e administratiuament parlant.

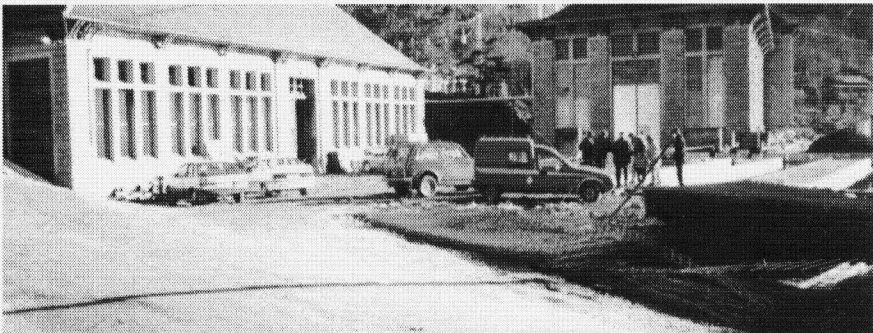
A compdar d'ues ajudes dera Union Europèa, e contractant ua empresa privada tamb era foncion de hèr d'antena entà captar inversions s'emprincièc eth projècte. Ei curiosos observar com, a diferéncia de d'auti ajuntaments, er Ajuntament de Les non aufric cap de terren de franc entà hèr era installacion; çò que òc que hec siguec de miejançer entà agilisar eth pilèr de burocràcia que cau entà daurir aguest tipe d'installacions.

Es critiques

A part des critiques politisades, totaument legítimes mès perilhoses se se contunhen hènt, entà esquizar er actuau equip de govèrn der Ajuntament de Les, i a d'autes critiques tecnicas qu'**ETH DIARI** tanben a analisat sus eth terren. Problèmes miei ambientaus non n'i a, com avale era madeisha Conselheria dera Generalitat. Es tumeneges, aumens aué en dia, non senhalen endiques de contaminacion dehòra es permesi e optims entà ua qualitat

d'aire e de vida der entorn.

Eth subministrament de gas naturau entara Piscifactoria se hè per miei de camions, dus diaris. Pera carretera que ven de França e trauesse tota era Val enquiath tunèl passen ua mieja de 500 camions per dia que van, majoritàriament,

Ara quèrra era planta transformadora e ara dretha era planta cogeneradora

entàs zònes industriaus de Lhèida e Saragossa. Aguesti camions tanben transpòrten productes d'un certan risque. Es camions de gas naturau que s'arturen en Les, maugrat qu'eth trajècte sigue cuert, carregen gas e encara que i age totes es mesures de seguretat e mès, mos diden, non deishe d'èster un risque que se siguesse possible calerie esvitar. Per açò era Piscifactoria a començat ues gestions tamb Gas France entà obtier gas naturau sosterrat en futur.

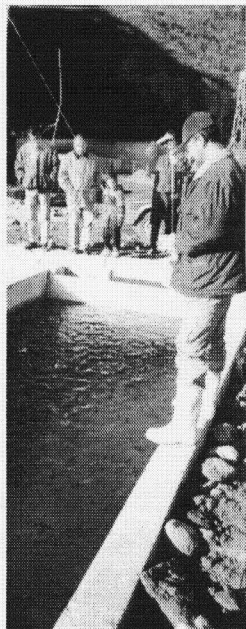
Es naui estajants

Era Piscifactoria a aué ues truèites que son uns lotjadors que mingen, quate còps ath dia, 2 quilòs d'ues racions neuridoses e premanides entà alevins. Trigarràn dètz mesi entà hè-se grani e entrar en procès de comercialisacion.

Tota ua *vida regalada* entà un estajants qu'acabaràn en ua taula coma producte de qualitat.

D'un aute biais, dilhèu tanben seràn un exemple de com un ajuntament tamb un baish pressupòst se les pense entà trobar inversors tath parçan.

Dera vedença periodistica non sonque mos cau avalorar er equip politic e institucional prebotjador d'un projècte, senon qu'ath delà ei important observar era consisténcia des actors deth projècte que, mancomunadament lo hènt possible. Des dera ajuda dera Union Europèa, es empreses especialisades en aqüicultura, com es de Lhèida, era installadora alemanha Siemens entath procès de cogeneracion, enquiara autoritat administratiua dera Generalitat, son un primèr avau entà hèr conèisher as nòsti lectors un projècte en marcha e tamb perspectiues rendables entath futur deth Baish Aran.

Er alcalde de Les, Emilio Medan

Departament de Miei Ambient dera Generalitat mos an hèt saber qu'era piscifactoria ei ua accion de govèrn entà senté-se orgulhós e qu'ei totaument exportable e competitiva. Qu'uns politics convergents parlen tan ben d'ua activitat d'un partit opositor com ei Unitat d'Aran non ei pas usuau e lèu poderie èster noticia. Semble qu'eth deputat convergent Josèp Lois Boya, deuant de tanta eufòria des sòns correligionaris a agut, senon laudat eth projècte, aumens non atacà-lo. Perque i auie un certan malestar ena administracion catalana, que dempús d'auer balhat es autorisacions de besonh e en auer omologat toti es processis coma condicion prealabla abantes qu'ac hèsse er Ajuntament dera poblacion, non entenien que de Les estant, eth sòn deputat -eth deputat deth sòn partit qu'ei eth senhor Boya- didesse o dèsse a entèner irregularitats. Pr'amor qu'entà Barcelona irregularitats autorisades significarie negligéncia e corrupcion.

Eth complèxe

I a quate espacis d'infraestructura ben diferenciadi ena Piscifactoria de Les. Eth primèr, ua **planta de cogeneracion** qu'ei eth lòc a on se

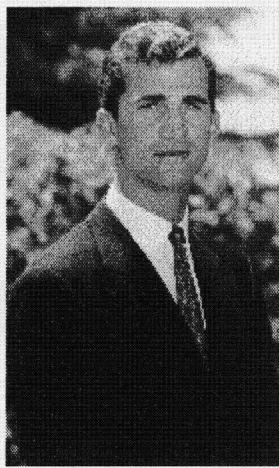
PIQUÉ E VIDAL-QUADRAS, ERA CARA E ERA CREU CATALANA, ENA EXECUTIVA DETH PP

Dus catalans Josep Piqué e Aleix Vidal-Quadras, d'estil lèu oposat tant en contengut des sues propòstes coma de metuda en escena d'aguestes, ocuparàn eth futur Comitè executiu deth Partit Popular espanhòu.

Josép Piqué, ministre d'Industria e Energia e portavotz deth govèrn, a decidit afilià-se ath partit e Aznar l'a includit ena executiva. Per un

aute costat, ath senador Vidal-Quadras lo compense per aué-lo retirat dera direccion deth PP de Catalonha. En aguest Congrès Vidal-Quadras presentèc ua polemica modificacion ara ponència sus "Era Espanha Plurau" ena quau se definie Espanha coma ua "nacion plurau" que finauments siguec includida en tèxte aprovat peth Congrès.

ETH PRINCE FELIP CELEBRE ETH 31 ANIVERSARI EN BAQUEIRA

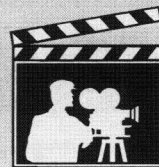
ETH prince d'Astúries, celebre eth sòn trenta un aniversari ena nòsta estacion Baqueira Beret. Eth prince pugèc entàs pistes entà gaudir dera nhèu e der espòrt der esquí. Dètzees de

persones, que gaudien dera jornada ena estacion, cantèren ath prince era cançon d'aniversari.

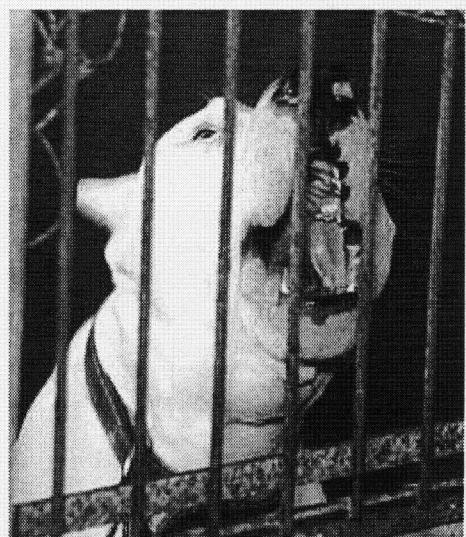
AGENDA

Circuit Ballantine's de Snowboard. Baqueira-Beret

Cine Vielha
17 e 19 ores: *Mulan*
10,30 ores: *Un mundo a su medida.*

Aguest gosset, un *pit-bull* de raça blanca, ei ena gossèra. Mès non perque eth sòn patron l'age deishat, senon per auer aucit a nhacades a un mainatge de quate ans. Eth patron ei en preson provisionau mentre eth canhòt demore embarrat era visita d'un veterinari.

Grèva europèa contra es companhies telefoniques

Auè Euròpa veirà néisher ua des prumèras grèves d'artenhuda continentau. E serà en ciberespaci. Internautes de tot eth continent an hèt ua crida entà non conectà-se ne usar eth telefon, damb era pretension de pressionar as companhies de telefonia entà qu'aufrisquen mielhors prètz, especiauments en çò que tanh ar accés d'Internet.

De moment, es associacions der Estat francés (d'on sorgic era iniciativa), Itàlia, Soïssa, Portugal, Olanda, Polònia e Grécia ja s'an hijut ara protèsta conjunta. En çò que tanh as usatgèrs der Estat espanhòu, finauments era Associacion d'Internautes (AI) s'a hijut ara crida dempús es praubi resultats obtiengudí diuendres ena amassada que mantienec damb representaires deth Govèrn entà tractar sus era qüestion des tarifes. Es convocaires demanen as diuerses administracions forfaits entà telefonades locals sense limit de temps com es afèrti en aguesti moments en San Marino, EUA, Canadà, Australia, Naua Zelanda, Mexic e Tailàndia. Ath delà de non conectà-se, se demane as internautes que signen es formularis de protesta premanits expressaments e que creen pagines principaus des sues webs damb referéncias ara grèva.

FIN DE MES, ORA DE HÈR COMPDES

A compdar de deman, per prumèr còp, se facturaràn es anoncis, es soscripcions e, enes librerries-quiòsc, de manèra graonada, se començaràn a recuèlher es devolucion.

NAUES SOSCRIPCIONS

Se daurís un aute termini entà hè-se soscriptor d'ETH DIARI directaments tamb era empresa editora.

Era soscripcion ei annau, tamb un prètz de 17.000 pessetes. Era soscripcion includís es numeròs de cada dia pendent un an, mès 5 numeròs extra-especiaux.

Eth soscriptor pòt recèber er exemplar deth diari en casa pendent eth maitin o anà-lo a recuèlher ena librerria-quiòsc dera sua localitat, puntuament a prumèra ora deth maitin.

Qué cau hèr entà soscriuè-se?

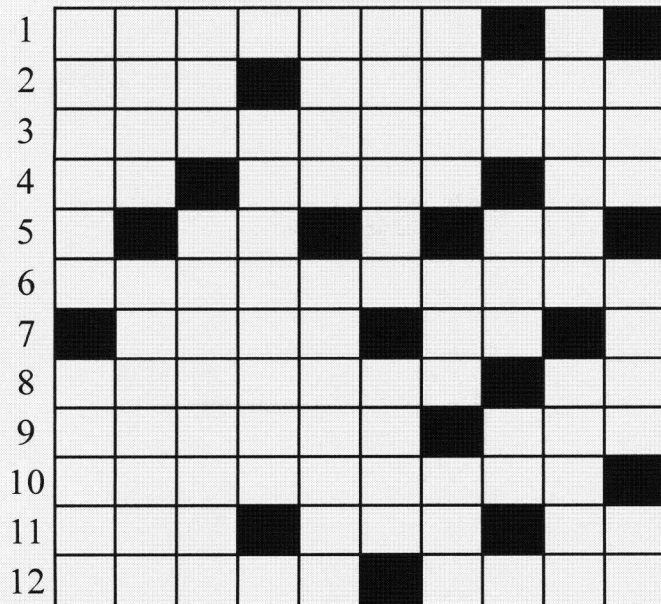
Pendent toti es maitins podetz telefonar ara oficina d'ETH DIARI en Vielha, telefon 973 64 17 72. Vos gesserà un enregistrament, alavetz sonque cau deishar enregistrades es següentes donades:

1. Nòm e cognòm deth soscriptor o se cau, eth nòm dera entitat que se vò scriuer. En cas d'èster ua entitat, calerà deishar enregistrat eth nòm e cognòm dera persona que hè era soscripcion.
2. Adreça e telefon deth nau soscriptor.
3. Entitat bancària e numerò de compde bancari a on se pogue domiciliar e crubar era soscripcion.
4. Senhalatz se voletz recèber er exemplar en casa o vos estimatz mès anà-lo a recuèlher ena librerria-quiòsc deth país. Cau d'èster ce quina ei.

S'auetz bèth problèma o voletz mès informacion trucatz a compdar des quate dera tarde ath telefon 973 64 17 72.

ETH CROTZAT DETH DIMENGE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

per Cisko

Orisontaus: 1. Sarrada de montanhes que s'esten der Atlantic enquiara Meditèrranèa. Daurís parentèsi. 2. Mamifèr solipède tamb eth que s'insulte (ath revès). Que non a coa. 3. Ciutat dera Asia Centrau plaçada ena antiga rota dera seda e que siguec caplòc der Impèri mongòu de Tamerlan. 4. Un senhor bracat. Com aguest auem eth Blanc, eth de Bargadèra, eth de Bessons, eth de Guarbes, eca. En còr deth piet. 5. Qu'ei ben redona aguesta. Preposicion. Era prumèra de totes. Unitat d'Aran. 6. Persona partidària dera absència de govèrn. 7. Salutacion que cre en Diu. Eusko Alkartasuna.

En tot gèsser de Betlan. 8. Accion d'orar. Entren en Gessa. 9. Aguest abitant de Mart s'a capvirat -sense orde- dempús de veir es croniques de Sardà. Nòm de letra grèga qu'a un equip de bàsquet. 10. Abitantes de Bòsnia. 11. A tan pòc d'èsme que non l'acabe. Tres cents romans. Jo non... 12. Vila italiana qu'a nòm de color oca. Carrèras -que pas corses- franceses.

Verticaus: 1. Escrivan portugués qu'ère miei banquèr e miei anarquista. Que son cègues aguestes. 2. Era índia non s'a metut ben eth SARI. Non ei que sigue un *narco* eth cosin, ei qu'açò ei un estat de somnolència en qu'entre un en prèner narcotics. 3. Un 'ocean' petit (capensús). Movement artistic de *dadà*. 4. Ua e, se voletz. Era hemna d'aguest ei ua pèça de vestir der aute costat der Atlantic. Ua èna vos i anarà plan ben. 5. Escura, mès que grisa. Era sciéncia que parle de valéncias, atoms, mollecules... 6. Aguest trabalhe per fòrça e sense contracte. Sinonim de pipa que dempús de passar pes mans dera mainada s'a quedat sense cap ne pès. 7. Union de Caçaires e Agricultors de Hòs. Era moneda japonesa. De baish tà naut: Ràdio Comarcau dera Noguera. 8. Pregunta peth lòc. Emplega es Estats Units. Infusion britanica. Vocau darrèra. 9. Cadia tamb que s'estaque eth vacum ena grípia. Despèn sòs. 10. Eth coneishut tant per cent que ges ena letra petita des bancs. Ua val vesia nòsta. Sinonim d'emplec.

SOLUCION DETH CROZAT DETH DARRÈR DIMENGE

1	I	U	E	R	N		E	R	D	O
2	N	E	R	E		A	M	I	A	R
3	C		A	I	G	U	A	M	O	G
4	I	T			E	T	T		C	U
5	N	A	D	A	U		A	A		E
6	E	L	E	C		V		S	A	
7	R	A	D	I	O	O	I	E	N	T
8	A	M	I	D	A	M		R	E	I
9	D	E	C	I	D	I	D	A		S
10	O	N	A	T		T	E	M	A	T
11	R	T		A	J	O	C	A	R	E
12	A		U	T	I	L	I	S	A	R

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Europa des Pirineus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num. 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Pilar Barès e Xavier Gutierrez.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI a Vielha

Tirada: 1000 exemplars.